

Berki Gabriella: Családtámogatás – 12 olvasólecke (2020.)

 <p>Családtámogatás</p> <p>12. lecke</p>	 <p>Oldalszám: 9 Olvasási idő: kb. 30-35 perc (+ olvasmányok)</p>	<p>„Kétség sem fér hozzá, hogy a család és az otthon az, amely által az emberi társadalom legnagyobb erényei születnek, erősödnek és táplálóznak.”</p> <p>Sir Winston Churchill</p>
---	--	---

A családtámogatási ellátások koordinációja az Európai Unióban

Tanulási útmutató

Ez a Családtámogatás kurzushoz készült, **12 olvasóleckéből álló digitális tananyag**. A Családtámogatás kurzus keretében a családokat körülvevő társadalmi és jogi környezetet vizsgáljuk különös tekintettel arra az eszközrendszerre, amely a **gyermekvállalás előmozdítását** és a **gyermeknevelés támogatását** szolgálja. Minden leckéhez kapcsolódóan egy olvasólecke-fájlból (mint ez itt!), és egy ppt-ből áll. Az olvasólecke tartalmazza a lecke törzsanyagát, míg a ppt. a kapcsolódó fogalmakat, jogszabályhelyeket, további olvasmányokat, valamint ellenőrző kérdéseket és feladatokat.

A tananyag teljes elsajátításához **mindkét anyag áttanulmányozása szükséges**, továbbá az azokban foglalt jogszabályok és olvasmányok áttekintése. Javaslom, előbb tekintse át az olvasóleckét és csak ezután olvassa át a ppt-t. Amennyiben a ppt-ben szereplő ellenőrző kérdésekre helyesen tud válaszolni, úgy **a tananyagot sikeresen elsajátította**.

Amennyiben a tananyag elsajátításával kapcsolatosan kérdése van vagy segítségre van szüksége, szívesen állok rendelkezésre a berkig@juris.u-szeged.hu e-mail címen.

Sok sikert kívánok a tanuláshoz!

A lecke tartalma és felépítése

1. Bevezetés
2. Az európai szociális biztonsági koordinációról általában
3. A családtámogatási ellátások koordinációja

1. Bevezetés

A mai viszonyok között nagyon gyakran találkozunk olyan helyzettel, hogy egy szülő más uniós államban dolgozik, míg a gyermekei – a másik szülővel, esetleg nagyobb testvérrel vagy nagyszülővel – Magyarországon maradnak. Az sem ritka, hogy valaki – bár Magyarországon él a családjával – munkája miatt más államba ingázik. Könnyű belátni tehát, hogy vannak olyan élethelyzetek, amelyeket a családtámogatási ellátásokra vonatkozó magyar szabályozás önmagában nem képes rendezni, ugyanis határon átnyúló elemet tartalmaznak. Ilyenkor lépnek be az uniós jogszabályok.

Az Európai Unió céljaként megfogalmazott **négy szabadságelvet** - az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a személyek szabad áramlását - az alapító szerződés tartalmazza. A Római Szerződésben a dolgozóknak és az önálló vállalkozóknak, valamint családtagjaiknak biztosított mozgás szabadsága sokat veszítene hatásából, ha e jogok gyakorlása közben ezeknek a személyeknek kockáztatniuk kellene szociális ellátásaikat. Ez a probléma már az alapításkor felvetődött, azóta tartalmaz erre vonatkozó rendelkezést az Alapszerződés, amely a kérdést közösségi szinten rendezni rendeli – ez lesz a koordinációs rendeletek jogalapja (Római Szerződés 51. cikk) A koordinációs rendeletek **nem szüntetik meg az egyes tagállamok szociális rendszerei közötti különbségeket** (nincs jogharmonizáció!), csupán csak **elhárítják a migráns személyek szabad mozgásával kapcsolatos szociális jellegű akadályokat, összekapcsolják az egyes nemzeti rendszereket** – a családtámogatási rendszereket is. Ezt nevezzük **szociális biztonsági koordinációnak**.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNY:

Az EU szociális biztonsági rendszereinek összehangolása, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=hu> (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

Szociális biztonsági rendszerek az Európai Unióban, https://europa.eu/youreurope/citizens/work/unemployment-and-benefits/social-security/index_hu.htm (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

2. Az európai szociális biztonsági koordinációról általában

Az uniós koordináció jogszabályi keretei

- Az EU működéséről szóló szerződés 48. cikk
- Az Európai Parlament és a Tanács **883/2004/EK rendelete** (2004. április 29.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról (Koordinációs Rendelet vagy Alaprendelet, BR)
- Az Európai Parlament és a Tanács **987/2009/EK rendelete** (2009. szeptember 16.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról (Végrehajtási Rendelet, IR)

A koordinációs rendeletek célja

- Közös szabályokat határoznak meg az EU-n (illetve Izlandon, Liechtensteinen, Norvégián és Svájcban) belüli mozgás tekintetében a **szociális biztonsági jogok védelme** céljából.

- **Elismerik az uniós országok döntési jogát** az olyan szempontok tekintetében, mint a szociális biztonsági rendszerek kedvezményezettjei, az ellátás szintje és a jogosultsági feltételek.
- A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló jelen rendeletek **nem váltják fel** a nemzeti rendszereket egy egységes európai rendszerrel.

A rendelet hatálya

A rendelet **a szociális biztonság minden klasszikus ágára** kiterjed, így a következőkre:

- betegség,
- anyaság és apaság,
- öregségi nyugdíj,
- előnyugdíjak és rokkantsági nyugdíjak,
- túlélő hozzátartozói ellátások és haláleseti juttatások,
- munkanélküliség,
- **családi ellátások**,
- munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések.

A kedvezményezetteknek biztosítják ellátásaik kifizetését, fedezik egészségügyi ellátásukat, valamint azok családi ellátásokban részesülhetnek akkor is, ha valamely másik uniós országba költöznek.

Kedvezményezettek

A valamely uniós ország szociális biztonsági jogszabályainak hatálya alá tartozó valamennyi uniós polgár (és családja) részesülhet a koordinációs szabályok előnyeiből. E szabályok vonatkoznak a munkavállalókra és önálló vállalkozókra, köztisztviselőkre, diákokra, nyugdíjasokra, továbbá munkanélküli, még vagy már nem dolgozó személyekre.

A szabályok egyúttal az EU-ban jogszerűen lakóhellyel rendelkező nem uniós polgárokra és családtagjaikra is alkalmazandók.

Alapelvek

- csak egy uniós ország jogszabályainak hatálya alatt állnak és ott fizetnek hozzájárulást. A szociális biztonságért felelős szervezetek határoznak arról, hogy mely joghatóság alá tartoznak **(az egyetlen alkalmazandó jog elve)**;
- jogai és kötelezettségei megegyeznek azon ország állampolgárainak jogaival és kötelezettségeivel, amelyben biztosítva vannak **(az egyenlő bánásmód és megkülönböztetésmentesség elve)**;
- ellátásai kiszámításakor biztosítják számukra valamely más országban megszerzett biztosítási, foglalkoztatásban töltött vagy tartózkodási idő figyelembevételét **(az időszakok összesítésének elve)**;
- amennyiben valamely országban jogosultak pénzbeli ellátásra, ezt az ellátást akkor is megkapják, ha nem élnek abban az országban **(az ellátások exportálhatóságának elve** valamennyi uniós országba, amelyben a kedvezményezett vagy a családtagjai lakóhellyel rendelkeznek).

3. A családtámogatási ellátások koordinációja

Érintett személyi kör

Az uniós rendeletek alkalmazása tekintetében a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) személyi hatályról rendelkező 2. §-a alapján két csoport érintett, ezek

- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (Szmtv.) szerinti szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező azon személyek, akik az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. Ennek alapján EGT-állampolgár, valamint EGT-állampolgár harmadik országbeli családtagja - biztosítási viszony létesítésétől függetlenül - jogosult lehet családtámogatási ellátásokra, amennyiben 3 hónapot meghaladó tartózkodási joggal és bejelentett lakcímmel rendelkeznek, és esetében a Cst. egyéb jogosultsági feltételei is fennállnak.
- az uniós rendeletekben meghatározott körbe tartozó személyek; amely ügyekben a magyar nemzeti szabályozást megelőzően az uniós rendeletek szerinti feltételek vizsgálandók.

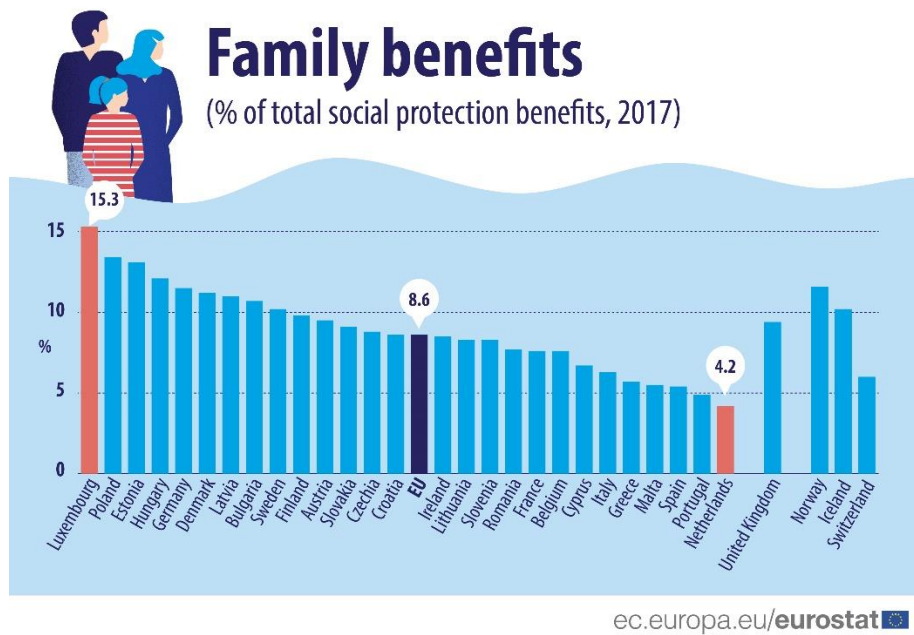
Azt, hogy mely tagállamból részesül egy család ellátásban, jogszabály rendezi - közigazgatási eljárás keretében kerül meghatározásra az, hogy az adott tagállam joga alkalmazandó-e elsődlegesen a családi ellátások folyósítása tekintetében. **Nem az ügyfél döntése** határozza meg tehát azt, hogy mely tagállam folyósít ellátást a részére, hanem az uniós rendeletek jelölik ki azt - az ügyben érintett - tagállamot, amely a családi ellátásokat folyósítani köteles a saját, nemzeti jogszabályai alapján. Fontos, hogy ezen ügyek esetében önmagában **az állampolgárság nem meghatározó** (az a tény, hogy valaki magyar állampolgár, önmagában nem jogosít magyar családi ellátásokra).

Főbb alapelvek

Az EGT tagállamaiban a családi ellátások fajtái eltérőek (pl. nem találunk a magyar családi pótlékkal teljesen azonos másik tagállambeli családi ellátás-típust a jogosultsági feltételeket, az összegeket és az ellátás időtartamát, gyakoriságát tekintve), azonban az egyes tagállamok családi ellátásait az uniós rendeletek alkalmazása során együttesen kell figyelembe venni. Magyar vonatkozásban - a Cst. végrehajtására kiadott 223/1998. (XII.30.) kormányrendelet 27/F. § (1) bekezdése értelmében - a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló közösségi rendeletek alkalmazása szempontjából **pénzbeli családi ellátás a családi pótlék, a gyermekgondozást segítő ellátás, a gyermeknevelési támogatás és a gyermekgondozási díj.**

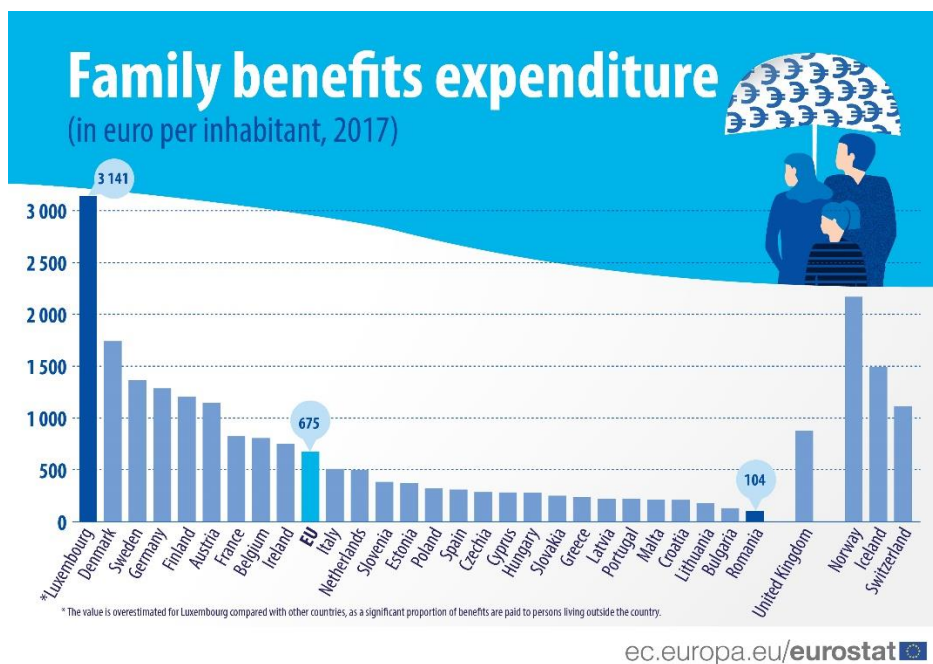
A koordináció szempontjából minden természetbeni/pénzbeli ellátás, amelynek célja a családi kiadások fedezése a tartásdíj megelőlegezése és különleges szülési juttatások és örökbefogadási támogatások kivételével. Az eltartott gyerekek után járó családi adókedvezmény is családi ellátásnak minősülhet (Lachheb-ügy, C-177/12), de a kettős adóztatás elkerülésére szolgáló adóegyezmény hatálya alá tartozhat.

Családi ellátások – a szociális védelmi ráfordítások arányában

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20200601-1> (utolsó megtekintés: 2020. 09. 26.)

Családi ellátásokra fordított költségek (euró/fő)

Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/product/-/asset_publisher/VWJkHuaYvLIN/content/EDN-20200601-1/pop_up?_101_INSTANCE_VWJkHuaYvLIN_viewMode=print&_101_INSTANCE_VWJkHuaYvLIN_language=en_GB (utolsó megtekintés: 2020. 09. 26.)

A **családtag fogalmát** a tagállamok nemzeti joga határozza meg (BR 1. cikk i) pont.) Bizonyos esetekben a fogalom a koordináció szempontjából harmonizált:

- ha egy tagállam szabályai nem különböztetik meg a családtagokat és az egyéb személyeket, ilyen esetben a házastársat, a kiskorú gyermekeket és a nagykorú eltartott gyermekeket családtagnak kell tekinteni;
- ha az előző pont vagy a nemzeti jog értelmében egy személy, csak akkor tekinthető családtagnak vagy a háztartás tagjának, ha a biztosított személlyel vagy a nyugdíjassal közös háztartásban él, akkor e feltétel teljesített, ha a szóban forgó személyt nagyrészt a biztosított személy vagy a nyugdíjas tartja el.

A családot, mint egészet kell figyelembe venni az eljárás, illetve a tényállás tisztázása során (egységesség elve), akkor is, ha az ellátást - azon tagállamként, akinek joga az adott ügyben elsődlegesen alkalmazandó - főellátásként, valamint akkor is, ha kiegészítésként kell elbírálni. A közösségi jogszabályok alkalmazása esetén általánosan követendő gyakorlat az, hogy mindkét szülő vonatkozásában kell az ügyet megítélni, amelytől azonban különleges élethelyzetben lévő személy esetén el lehet térni.

Alapelv, hogy **ugyanazon gyermekekre tekintettel ugyanarra az időszakra vonatkozóan két tagállam teljes összegű családi ellátást nem fizethet.**

Nem tekintendő jogalap nélkülinek az a családi ellátás-kifizetés, amelyet az egyik tagállam olyan időszakra juttatott az érintett családnak, amely alatt másik tagállam joga volt elsődlegesen alkalmazandó (másik tagállam „helyett” fizetett). Ezen indokra hivatkozással tehát az érintettet visszafizetésre kötelezni nem lehet.

Jogalapok

A családi ellátások tekintetében az adott ügyben érintett tagállamok közül az alábbi sorrendben előrébb lévő tagállam joga az elsődlegesen alkalmazandó:

- **kereső tevékenység** helye szerinti tagállam,
- **nyugdíj folyósítása** szerinti tagállam,
- **lakóhely** szerinti tagállam.

Ha mindkét szülő a fenti sorrendben **azonos jogalap** szerint (mindkettő végez munkát, mindkettő nyugdíjas, stb.) lehet jogosult két eltérő tagállamban családi ellátásra, akkor az a tagállam folyósítja az ellátásokat, **ahol a gyermek lakik**. Amennyiben azon tagállamban, amelynek joga elsődlegesen alkalmazandó, a folyósított családi ellátások összege összességében alacsonyabb, mint a másik érintett tagállam nemzeti joga szerint megállapítható családi ellátások összege, a két tagállam ellátásainak különbsége erejéig ezen utóbbi tagállam hatósága **különbözeti kiegészítést fizet**, amelyet az ügyfélnek kérelmeznie kell.

Miután megállapította a hatóság, hogy az uniós rendeletek alapján az ő joga alkalmazandó, a következő lépésben meg kell vizsgálni, hogy az ügyfél megfelel-e a nemzeti jogszabályok feltételeinek, a kérelmezett családi ellátás típusra vonatkozóan. A magyar nemzeti szabályoknak történő megfelelés esetén a jogosultság, illetve a folyósítás tekintetében - a speciális illetékesség szabályait kivéve - az uniós rendeletek alkalmazásával nem érintett családtámogatási ügyekhez képest nincs eltérés.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNY:

Családi ellátás az EGT-tagállamokban, <https://cst.tcs.allamkincstar.gov.hu/ell%C3%A1t%C3%A1sok/csal%C3%A1dip%C3%B3tl%C3%A9k/csal%C3%A1di-ell%C3%A1t%C3%A1s-az-egt-tag%C3%A1llamokban.html> (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

Családi ellátások, https://europa.eu/youreurope/citizens/work/unemployment-and-benefits/family-benefits/index_hu.htm (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

Családi ellátások koordinálása az Európai Unióban, https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet_2019_25_csaladi_ellatasok_koordinalasa.pdf/5b58772a-b064-cd61-c86c-dcf1621d27dd (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

Gyakran feltett kérdések - Családi ellátások, https://europa.eu/youreurope/citizens/work/unemployment-and-benefits/family-benefits/faq/index_hu.htm (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK:

Grega Strban: FAMILY BENEFITS IN THE EU – Is It Still Possible to Coordinate Them? http://www.pf.uni-lj.si/media/strban_grega_mj_23_05.pdf (utolsó belépés: 2020. 09. 26.)

Aktualitás: a családi ellátások indexálása Ausztriában

Az osztrák családi pótlék és a családi adókedvezmények csökkentése (indexálása) azokat az Ausztriában dolgozó kelet-európai munkavállalókat érintik, akiknek a gyermekei nem Ausztriában élnek. Ennek megfelelően a magyar ingázók jelentős szociális juttatástól és a jelentős adókedvezményektől esnek el.

Egy kétgyerekes család esetében, ahol a Magyarországon dolgozó szülőnek alacsony a jövedelme a családi pótlék és az adókedvezményeket figyelembe véve átlagosan 2.400 euró veszteséget jelent a korábbi évekhez képest, de egy gyermek esetében is évente 1.000 euró feletti juttatástól esnek el az Ausztriában dolgozó szülők.

Az Európai Unió családi ellátásokat szabályzó ide vonatkozó rendelkezése (BR 67. cikk) egyértelműen fogalmaz az alábbiakban:

„Egy személy az illetékes tagállam jogszabályainak megfelelően jogosult családi ellátásokra a másik tagállamban lakó családtagjai után is, mintha a családtagok is az előbb említett tagállamban rendelkeznének lakóhellyel. A nyugdíjas azonban a nyugdíja tekintetében illetékes tagállam jogszabályainak megfelelően jogosult családi ellátásokra.”

Mivel az uniós tagállamok kormányai által elfogadott rendeletek a nemzeti törvények felett állnak, elmondhatjuk, hogy az osztrák kormány fent említett intézkedése egyértelműen jogellenes. Ennek megfelelően az érintett szülők törvényes keretek között felléphetnek az intézkedéssel szemben.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNY:

Mit tehetünk az osztrák családi pótlék indexálása ellen?
https://www.osztrakuqyek.com/Hirek/Hir/osztrak_kormany_lefelezte_a_csaladi_potleket (utolsó
belépés: 2020. 09. 26.)

AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK:

Indexation of family benefits, child tax credit and family tax credits: Commission takes Austria to Court for discrimination, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_20_849 (utolsó
belépés: 2020. 09. 26.)

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE